

Norská lekce

Miloš Balabán

Prakticky v předvečer 10. výročí teroristických útoků ve Spojených státech 11. září 2001 jsme se dočkali opět nečekaného teroristického útoku - v zemi, která je příkladem politického konsensu a tolerance.

Jeho nečekanost navíc zvýraznilo i to, že pachatelem nebyla al – Kájdá nebo s ní spjaté teroristické skupiny (jak mimochodem předjímal řada i renomovaných médií v pátečním odpoledni kdy k útoku došlo) ale „etnický“ Nor, pravicový extremist. Breivik po svém zatčení vypověděl, že motivem jeho řádění byla snaha změnit norskou společnost, přičemž měl zřejmě hlavně na mysli, aby se Norové stali především netolerantními vůči přistěhovalcům. Velkou morální váhu mají proto v této souvislosti slova primátora Osla Fabiana Stanga, že naší odpovědí na teroristický útok bude ještě větší tolerance.

Breivikův zločin nicméně bude nepochybně mít svoje následky pro norskou společnost i pro politiku země. Stojí za pozornost, že právě pravicový extremist si za cíl masového vraždění vybral nikoliv anonymní občany, jako tomu bylo při teroristických útocích v New Yorku, Madridu či Londýně, ale konkrétní, zřetelně vymezenou skupinu: levicovou mládež hlásící se k Norské dělnické straně. Mohl to být chladnokrevný záměr: vraždil totiž budoucí norskou (a jistě také evropskou) levicovou politickou elitu, jež mohla pomoci při hledání cest a východisek dalšího směřování politiky v rozporném a složitém 21. století. Norská levicová politika je dlouhodobě nejen na evropské, ale i na světové špici ve snaze zvládat společenské, ekonomické a environmentální výzvy, v úsilí o sociální kohezi společnosti.

Řada bezpečnostních expertů se shodla v tom, že útoky podobného typu nelze zcela předvídat a tím jim i efektivně preventivně čelit. Mají ale pravdu pouze částečnou. Existují přece dlouhodobě nepřehlédnutelné signály, že v celé Evropě sílí vliv pravicového extremismu a populismu. Má už řadu obětí v několika evropských zemích. Není radno ho proto podceňovat, či relativizovat jeho vliv.

Možná je čas si po norském masakru položit otázku, zda pravicový extremismus není už srovnatelnou hrozbou s extremismem islámským, a pokud si na tuto otázku odpovíme kladně, zda tomu nepřizpůsobit práci zpravodajských služeb a policie.

Zásadní odpovědnost mají ovšem politici a to i u nás. Neměli by podceňovat nic, co by mohlo svědčit o tom, že pravicový extremismus a populismus může infikovat společnost a veřejné mínění.

A je jedno, zda jsou to symboly jednotky SS na helmě našeho vojáka v Afghánistánu, hajlující mladíci na koncertech neonacistických skupin nebo působení jednoho vysokého úředníka s extrémními politickými názory na ministerstvu školství.

(autor je bezpečnostní analytik)